

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը

ՔԱՂԱՔԱՅԻ ԳԱՐԵԳԻՆ ՆՈՎՍԵՓՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՆՏ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 499.9-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ՝ ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

24 դեկտեմբերի 2013թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարոյությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի (զեկուցող), Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թովուկյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Նովհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ /գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում/՝

դիմողի ներկայացուցիչ, փաստաբան Մ. Զիֆուղարյանի,

գործով որպես պարասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՏ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՏ Ազգային ժողովի աշխատակազմի փորձաքննության վարչության խորհրդարու Ս. Թեւանյանի,

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 25, 38 եւ 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Գարեգին Նովսեփյանի դիմումի հիման վրա՝ ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածի՝ Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապարասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացի Գ. Նովսեփյանի՝ 15.08.2013թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց** .

1. ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգիրքն ընդունվել է ՏՏ Ազգային ժողովի կողմից 1998 թվականի հուլիսի 1-ին, Նայաստանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի սեպտեմբերի 1-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 12-ից:

Օրենսգրքի վիճարկվող դրույթները ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքում լրացվել են ՏՏ Ազգային ժողովի կողմից 2004 թվականի դեկտեմբերի 14-ին ընդունված, ՏՏ Նախագահի կողմից 2005 թվականի հունվարի 18-ին ստորագրված եւ 2005 թվականի փետրվարի 10-ին ուժի մեջ է մտած՝ «ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» ՆՕ-57-Ն ՏՏ օրենքով:

Օրենսգրքի՝ «Օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռի ճանաչման պայմանները եւ մերժման հիմքերը» վերաբառությամբ 499.9-րդ հոդվածը սահմանում է.

«1. Օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռի ճանաչման վերաբերյալ որոշում կայացնելիս սույն օրենսգրքի 499.8-րդ հոդվածի երրորդ մասով իրավասու Նայաստանի Նանրապետության դատարանները պարզում են, թե որքանով են պահպանված համապատասխան միջազգային պայմանագրով նախատեսված այն պայմանները, որոնք ճանաչման վերաբերյալ որոշում կայացնելու հիմք են:

Այդ պայմանների պահպանված լինելը, ինչպես նաեւ տվյալ միջազգային պայմանագրով դատավճռի ճանաչումը եւ կատարումը մերժելու հիմքերի բացակայությունը հիմք են օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճիռը Նայաստանի Նանրապետությունում ճանաչելու որոշում կայացնելու եւ ի կատար ածման ներկայացնելու համար:

2. Օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռի ճանաչումը կարող է մերժվել Նայաստանի Նանրապետության միջազգային պայմանագրով նախատեսված հիմքերով՝ նկատի ունենալով նաեւ կիրառվող միջազգային պայմանագրի վերաբերյալ սահմանված կարգով Նայաստանի Նանրապետության արած հայտարարությունները կամ վերապահումները, ինչպես նաեւ, եթե՝

1) արարքը, որի համար անձը դատապարտվել է, Նայասարանի Նանրապետության օրենքով քրեորեն պատժելի չէ.

2) դատավճռով որպես պարիժ նախատեսված է մահապարիժ»:

2. Քննության առարկա գործի դատավարական նախապարմությունը հանգում է հետևյալին. Ռուսաստանի Դաշնության Մոսկվայի քաղաքային դատարանի 23.11.2004թ. դատավճռով ՆՏ քաղաքացի Գ.Նովսեփյանը մեղավոր է ճանաչվել ՌԴ քրեական օրենսգրքի 162-րդ հոդվածի 2-րդ մասով եւ 222-րդ հոդվածի 2-րդ մասով: Գ.Նովսեփյանի նկարմամբ վերջնական պարիժ է նշանակվել 12 փարի ժամկետով ազատազրկում եւ փուզանք՝ 10.000 ռուբլու չափով: Նայասարանի Նանրապետության եւ Ռուսաստանի Դաշնության արդարադատության նախարարությունների երկկողմ համաձայնության հիման վրա դատապարտյալ Գ.Նովսեփյանը հետագա պարիժը կրելու համար փոխանցվել է Նայասարանի Նանրապետությանը: ՆՏ Գլխավոր դատախազության պարիժների եւ հարկադրանքի այլ միջոցների կիրառման օրինականության նկարմամբ հսկողություն իրականացնող վարչությունը 21.08.2009թ. միջնորդություն է ներկայացրել Երեւանի Էրեբունի եւ Նուբարաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարան՝ Գ. Նովսեփյանի վերաբերյալ ՌԴ Մոսկվայի քաղաքային դատարանի 23.11.2004թ. կայացված դատավճիռը ճանաչելու, ՆՏ օրենսդրությանը համապարասխանեցնելու եւ ի կատար ածելու մասին:

Երեւանի Էրեբունի եւ Նուբարաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի 10.09.2009թ. որոշմամբ բավարարվել է վերոնշյալ միջնորդությունը: Գ. Նովսեփյանի նկարմամբ ՌԴ Մոսկվայի քաղաքային դատարանի 23.11.2004թ. դատավճռով հաստատված եւ ՌԴ քրեական օրենսգրքի 162-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված արարքը համապարասխանեցվել է 18.04.2003թ. ընդունված՝ ՆՏ քրեական օրենսգրքի 175-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին եւ 4-րդ կետերին, իսկ ՌԴ քրեական օրենսգրքի 222-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված արարքը համապարասխանեցվել է 18.04.2003թ. ընդունված՝ ՆՏ քրեական օրենսգրքի 235-րդ հոդվածի 2-րդ մասին, եւ պարիժը թողնվել է անփոփոխ:

Դատապարտյալ Գ.Նովսեփյանը եւ նրա պաշտպանը Երեւանի Էրեբունի եւ Նուբարաշեն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի վերոնշյալ որոշման դեմ 06.08.2012թ. ներկայացրել են վերաքննիչ բողոք, որով խնդրել են վերոնշյալ որոշումը վերացնել եւ պարժաչափի մասով համապարասխանեցնել մինչեւ ՆՏ ԱԺ կողմից 09.06.2004թ. ընդունված՝ «ՆՏ քրեական օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» ՆՏ օրենքի օրինական ուժի մեջ

մրնելը գործող ՏՏ քրեական օրենսգրքի 175-րդ հոդվածի 2-րդ մասի պարփազանցումն է և
 Գ. Նովսեփյանի նկատմամբ նշանակված պարիտը կրճարել 2 փարի ժամկետով:

ՏՏ վերաքննիչ քրեական դատարանի 12.10.2012թ. որոշմամբ վերոնշյալ
 վերաքննիչ բողոքը բավարարվել է, Երեւանի Էրեբունի և Նուբարաշեն վարչական
 շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի 10.09.2009թ. որոշումը բեկանվել է
 և կայացվել նոր որոշում օտարերկրյա դատարանի դատավճիռը ճանաչելու, ՏՏ
 օրենսդրությանը համապատասխանեցնելու և ի կարար ամելու վերաբերյալ ՏՏ
 Գլխավոր դատախազության միջնորդությունը բավարարելու մասին: Ըստ ՏՏ
 վերաքննիչ քրեական դատարանի որոշման՝ Գ. Նովսեփյանի նկատմամբ ՌԴ
 Մոսկվայի քաղաքային դատարանի 23.11.2004թ. դատավճիռը համապատաս-
 խանեցվել է ՌԴ քրեական օրենսգրքի համապատասխան հոդվածներով
 նախատեսված արարքների կարարման պահին գործող ՏՏ քրեական օրենսգրքի
 համապատասխանաբար՝ 175-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին և 4-րդ կետերին և նույն
 օրենսգրքի 235-րդ հոդվածի 2-ին մասին /ՌԴ Մոսկվայի քաղաքային դատարանի
 դատավճռով դիմողին վերագրվող արարքները կարարվել են համապատասխանա-
 բար՝ 2004թ. մարտի 1-ին և 2004թ. մարտի 16-ին/: Գ.Նովսեփյանի նկատմամբ
 վերջնական պարիտ է սահմանվել ազատազրկում 10 փարի ժամկետով:

ՏՏ վերաքննիչ քրեական դատարանի 12.10.2012թ. որոշման դեմ բերվել է
 վճռաբեկ բողոք: ՏՏ վճռաբեկ դատարանի 18.04.2013թ. որոշմամբ վերոնշյալ վճռաբեկ
 բողոքը բավարարվել է, բեկանվել է ՏՏ վերաքննիչ քրեական դատարանի 12.10.2012թ.
 որոշումը և օրինական ուժ է փրվել Երեւանի Էրեբունի և Նուբարաշեն վարչական
 շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի 10.09.2009թ. որոշմանը:

3. Դիմողը, արձանագրելով, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթներն իր
 նկատմամբ կիրառվել են ՏՏ վճռաբեկ դատարանի կողմից այդ դրույթներին փրված և
 դրանց սահմանադրաիրավական բովանդակությունից փարբերվող մեկնաբանու-
 թյամբ, գրնում է, որ ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածի
 դրույթներն այնքանով, որքանով վերաբերում են օտարերկրյա պետությունների
 դատավճիռների ճանաչմանը՝ պարասխանափրություն սահմանող կամ պարաս-
 խանափրությունը իսարացնող օրենքներին հեարդարձ ուժ փալու առումով, հակասում
 են ՏՏ Սահմանադրության 22-րդ հոդվածին և 42-րդ հոդվածի 3-րդ մասին:

Իր դիրքորոշումը հիմնավորելու համար դիմողը փասարկում է, որ. «ՏՏ
 քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածով սահմանված՝
 օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռի՝ ՏՏ-ում ճանաչելու մասին որոշում
 կայացնելիս /այդ թվում նաեւ պարժի մասով/ այն դատապարտյալի փոխանցման

պահին գործող ՏՏ քրեական օրենսգրքի համապարասխան դրույթներին համապարասխանեցնելու վերաբերյալ վերոնշյալ մեկնաբանությունը չի բխում ինչպես ՏՏ Սահմանադրության 22-րդ եւ 42-րդ հոդվածների, այնպես էլ ՏՏ քրեական օրենսգրքի 12-րդ եւ 13-րդ հոդվածների պահանջներից:

...Օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճիռը ՏՏ-ում ճանաչելու մասին որոշում կայացնելիս /այդ թվում նաեւ պարփի մասով/ այն դատապարտյալի փոխանցման պահին գործող ՏՏ քրեական օրենսգրքին համապարասխանեցնելու վերաբերյալ մեկնաբանությունը կիրառելիս կարող են խախտվել ինչպես ՏՏ Սահմանադրության, այնպես էլ միջազգային կոնվենցիաների հիմնարար սկզբունքները»:

Դիմողը, որպես փաստարկ, ներկայացնում է նաեւ հետեւյալը. «Օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռի ճանաչման եւ համապարասխանեցման ժամանակ դատապարտյալի փոխանցման պահին գործող ՏՏ քրեական օրենսգրքի դրույթների կիրառումը կարող է արսուրդի հասնել, օրինակ այն դեպքում, երբ արարքը, որի համար օտարերկրյա պետությունում դատապարտվել է փոխանցման ենթակա անձը, այն կատարելու պահին ՏՏ-ում հանցավոր չի համարվել եւ դրա հանցավորությունը սահմանվել է միայն փոխանցման պահին գործող քրեական օրենսգրքով /ասենք հանցանքը կատարելու պահից 3-4 փարի անց ընդունված օրենքով/:

Սրացվում է այնպես, որ եթե դատապարտյալ Գ.Նովսեփյանը հերազա պարիժը կրելու համար ՏՏ-ին հանձնվեր մինչեւ ՏՏ քրեական օրենսգրքի 175-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված առավելագույն պարժաչափի խստացումը, երբ որ այն 8/ութ/ փարի էր կազմում, ապա համապարասխանեցման ժամանակ նրա նկատմամբ ազատագրկման ձեռով նշանակված պարժաչափը /10 փարի/ Կոնվենցիաների համապարասխան դրույթների կիրառմամբ պետք է նվազեցվեր, իսկ եթե նա հանձնվել է ՏՏ-ում պարիժը խստացնող օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո, ապա այդ խստացնող օրենքին պետք է հետադարձ ուժ փրվի եւ նրա պարիժը թողնվի անփոփոխ:

Անվիճելի է նաեւ այն փաստը, որ եթե ՏՏ քաղաքացի Գ.Նովսեփյանը ՌԴ-ում կատարած այդ նույն արարքների համար հայտնաբերվեր եւ դատապարտվեր Նայաստանի Նանրապետությունում, ապա նրա նկատմամբ ՏՏ քրեական օրենսգրքի 175-րդ հոդվածի 2-րդ մասով պարիժ նշանակելիս չէր կարող կիրառվել պարիժը խստացնող օրենքը եւ ութ փարուց ավելի պարիժ նշանակվել»:

4. Պատասխանող կողմը, առարկելով դիմողի փաստարկներին, գտնում է, որ ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածը համապատասխանում է Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 22-րդ և 42-րդ հոդվածներին: Որպես իր դիրքորոշման հիմնավորում՝ պատասխանող կողմը, արձանագրելով, որ օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռի ճանաչումը և կատարումը նպատակ է հետապնդում ապահովելու համապատասխան պետության իրավասու մարմինների կողմից կոնկրետ հանցագործություն կատարելու մասին ապացուցված մեղադրանքի հիման վրա արդեն իսկ նշանակված պարժի կրոման՝ **Նայաստանի Նանրապետության տարածքում շարունակումը**, գտնում է, որ փվյալ իրավա-հարաբերության շրջանակներում չի կարող խոսք լինել արարքի որակման կամ պարժի նշանակման մասին:

Վկայակոչելով և վերլուծելով 1983 թվականի մարտի 21-ին Ստրասբուրգում ստորագրված՝ «Դատապարտյալների փոխանցման մասին» և 1998 թվականի մարտի 6-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ «Ազատագրված դատապարտվածներին հետագա պարիժը կրելու համար հանձնման մասին» կոնվենցիաների համապատասխան հոդվածները՝ պատասխանող կողմը գտնում է նաև, որ օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռով նշանակված պարժի կրումը **Նայաստանի Նանրապետության տարածքում շարունակելու** համարեքստում փվյալ կոնվենցիոն հոդվածները վերաբերում են **փվյալ պահին Նայաստանի Նանրապետությունում գործող օրենսդրությանը**, որ սույն գործով դիմողի մտահոգությունների առարկա հանդիսացող և համանման այլ հարցերի պատասխանները փրված են վերը նշված կոնվենցիաներով, որոնք բացառում են փվյալ ոլորտում օրենսդրական անհամապատասխանություններից բխող խտրականության դրսևորումները, ապահովում են քրեական պատասխանատվության հիմնական նպատակների իրականացումը, այն է՝ պարժիչ-կանխարգելիչ գործառույթի և պարժի անխուսափելիության ապահովումը, որ հավասարակշռում են դատապարտող և կատարող պետությունների շահերը՝ մի կողմից ապահովելով նշանակված պարժի ամբողջական կիրառումը՝ առանց պարժի կրումից կամ ողջ ծավալով պարժի կրումից խուսափելու հնարավորության, մյուս կողմից՝ բացառելով օրենսդրական անհամապատասխանությունների արդյունքում նշանակվածից ավելի խիստ պարիժ կրելու հնարավորությունը:

Միաժամանակ, պատասխանող կողմը, գտնելով, որ ՏՏ Սահմանադրության 22-րդ և 42-րդ հոդվածները նյութաիրավական բովանդակություն ունեն, մինչդեռ օրենսգրքի վիճարկվող նորմը դատավարական նորմ է և դուրս է ՏՏ Սահմանադրության նշված հոդվածների կարգավորման շրջանակներից, հարկ է համարում նշել, որ ՏՏ

Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ դրված՝ ՆՏ քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի նախագծում քրեական գործերով իրավական օգնության միջպետական հարաբերությունների հետ կապված հարցերի կարգավորումը ներառված չէ այն հիմնավորմամբ, որ դրանք իրենց բնույթով քրեադատավարական հարաբերություններ չեն եւ ենթակա են առանձին իրավական կարգավորման:

5. Գործին առնչվող դատական ակտերի ուսումնասիրությունը վկայում է այն մասին, որ թեև դատարանները վկայակոչել են ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածն ամբողջությամբ, այդուհանդերձ, սահմանադրական դատարանը, հիմք ընդունելով իր՝ 04.04.2008թ. ՍԴՈ-747 որոշման մեջ արտահայտած իրավական դիրքորոշումները, գտնում է, որ փվյալ դեպքում դատարանները դիմողի նկատմամբ **կիրառել են միայն օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի նորմը**, քանի որ միայն այդ նորմն է դիմողի նկատմամբ առաջացրել իրավական հետեւանքներ:

Նաշվի առնելով վերը նշված հանգամանքը՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ սույն գործի վարույթը մասամբ՝ ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածի 2-րդ մասի դրույթների մասով, ենթակա է կարճման:

6. Անդրադառնալով ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի դրույթների սահմանադրականությանը՝ սույն գործի քննության շրջանակներում սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ Նայաստանի Նանրապետությունն անդամակցում է 1998 թվականի մարտի 6-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ «Ազատագրկման դատապարտվածներին հետագա պարիժը կրելու համար հանձնման մասին» /ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից վավերացվել է 23.02.2000թ. Ն-056-2 որոշմամբ/ եւ 1983 թվականի մարտի 21-ին Սրբասբուրգում ստորագրված՝ «Դատապարտյալների փոխանցման մասին» /ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից վավերացվել է 21.03.2001թ. Ն-161-2 որոշմամբ/ կոնվենցիաներին: Նշված կոնվենցիաներում ամրագրված պարտավորությունների՝ ՆՏ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ գործերով ՆՏ սահմանադրական դատարանը համապատասխանաբար՝ 1999թ. դեկտեմբերի 21-ին եւ 2000թ. նոյեմբերի 24-ին կայացրել է ՍԴՈ-198 եւ ՍԴՈ-264 որոշումները, որոնցով վերը նշված կոնվենցիաներում ամրագրված պարտավորությունները ճանաչել է ՆՏ Սահմանադրությանը համապատասխանող:

Նաշվի առնելով պատասխանող կողմի մարնանշած այն փաստարկը, որ օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռի ճանաչումը եւ կատարումը նպատակ է հետապնդում ապահովելու համապատասխան պետության իրավասու մարմինների

կողմից կոնկրետ հանցագործություն կատարելու մասին ապացուցված մեղադրանքի հիման վրա արդեն իսկ նշանակված **պատժի կրման՝ Նայասրանի Նանրապետության փրարածքում շարունակումը**, ինչպես նաև «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի հիման վրա կարելու էր դիմողի նկատմամբ կայացված դատական ակտերով օրենսգրքի վիճարկվող դրույթների կիրառման գնահատման հարցը, սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում անդրադառնալ դատապարտյալների փոխանցման ընթացակարգի մի քանի հարցերի: Այսպես, ինչպես 1998 թվականի մարտի 6-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ Ազգապարկման դատապարտվածներին հեղազա պարիժը կրելու համար հանձնման մասին կոնվենցիան, այնպես էլ 1983 թվականի մարտի 21-ին Ստրասբուրգում ստորագրված՝ Դատապարտյալների փոխանցման մասին կոնվենցիան, նախատեսելով պայմանագրի կողմ հանդիսացող պետության փրարածքում դատապարտված անձին պատժի կատարման /հեղազա կրման/ նպատակով պայմանագրի կողմ հանդիսացող մեկ այլ պետությանը փոխանցելու հնարավորություն, սահմանում են նաև դատավճռի կատարումն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ դատավարական գործողությունների իրականացման ընթացքում իրավասու մարմինների իրավագործության սահմանները, այդ թվում՝ նաև **դատավճռով նշանակված պարիժը փոխելու առումով**: Դիտարկվող երկու միջազգային պայմանագրերն էլ դատավճռի կատարման պետությանը պարտավորեցնում են պատժի կատարումն ապահովելիս ղեկավարվել համապատասխան օտարերկրյա պետության կողմից կայացված դատավճռով կիրառված պարտամիջոցի իրավական բնույթով եւ փոփոխությամբ, ինչպես նաև իրավասություն են վերապահում փոփոխության ենթարկել դատավճռով նշանակված պատժի ժամկետն այն դեպքում, երբ դատավճռի կատարման պետության ներպետական օրենսդրությամբ նույն արարքի համար նախատեսված առավելագույն պարտազախին ավելի մեղմ է, քան դատավճռի կայացման պետության դատարանի կողմից նշանակված պարտազախը:

Ակնհայտ է, որ դատավճռի կատարման պետությունը չի կարող ապահովել փոխանցված դատապարտյալի նկատմամբ դատավճռի կայացման պետության կողմից սահմանված պատժի կատարումը կամ հեղազա կրումն առանց ճանաչելու օտարերկրյա դատարանի դատավճիռը եւ առանց այն ներպետական օրենսդրությանը համապատասխանեցնելու: Այսպիսով, դատավճռի կատարման պետության կողմից իրականացվող պատժի կատարման /հեղազա կրման/ ապահովման գործընթացը ներառում է երեք բաղադրիչ՝ օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռի ճանաչում, օտարերկրյա պետության դատարանի դատավճռի ներպետական օրենսդրությանը համապատասխանեցում եւ դատավճռի ի կատար ածում:

Այս կապակցությամբ սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում նշել, որ սույն գործի շրջանակներում առաջին աստիճանի դատարանը 10.09.2009թ. որոշում է կայացրել Գ. Նովսեփյանի վերաբերյալ ՌԴ Մոսկվայի քաղաքային դատարանի 23.11.2004թ. դատավճիռը ՆՏ օրենսդրությանը համապատասխանեցնելու մասին: Փաստորեն, առաջին աստիճանի դատարանը չի անդրադարձել Գ. Նովսեփյանի վերաբերյալ ՌԴ Մոսկվայի քաղաքային դատարանի դատավճիռը ՆՏ-ում ճանաչելու եւ ի կարար ածելու հետ կապված հարցերին, իսկ ՆՏ վճռաբեկ դատարանը, իր հերթին, պարզաճ ուշադրություն չի դարձրել այդ հանգամանքին: Ավելին, ՆՏ վճռաբեկ դատարանը չի պարզել նաեւ այն հանգամանքը, թե Գ. Նովսեփյանին ՆՏ փոխանցելուց հետո 1983 թվականի մարտի 21-ին Ստրասբուրգում ստորագրված՝ Դադապարպյալների փոխանցման մասին կոնվենցիայի որ հոդվածն է կիրառվել, ՆՏ առաջին աստիճանի դատարանն ապահովել է ՌԴ դատարանի դատավճռի կարարման շարունակությունը, թե կարարել է ՌԴ դատարանի **դատավճռի փոխարկում**: Դրանց պարզաբանումը րվյալ պարագայում իրենից առանձնակի կարեւորություն է ներկայացնում հետեւյալ պարզաբանությամբ. դատավճռի կարարման պետության իրավասու մարմնի իրավագործության սահմանափակումները կախված են օրարերկրյա պետության դատավճռի ճանաչման «եղանակի» կամ «ձեւի» ընտրությունից: 1983 թվականի մարտի 21-ին Ստրասբուրգում ստորագրված՝ Դադապարպյալների փոխանցման մասին կոնվենցիան նախատեսում է օրարերկրյա պետության դատավճռի ճանաչման երկու եղանակ, որոնք նախատեսված են կոնվենցիայի համապատասխանաբար՝ 10-րդ եւ 11-րդ հոդվածներում. դատավճռի կարարման շարունակության ապահովման միջոցով դատավճռի ճանաչում եւ **փոխարկման կամ կոնվերսիայի միջոցով** դատավճռի ճանաչում: Նամապատասխան կոնվենցիոն դրույթների մեկնաբանությունից պարզ է դառնում, որ դատավճռի փոխարկումն ավելի լայն իրավագործության շրջանակներ է նախատեսում դատավճռի կարարման պետության դատարանի համար, քան դատավճռի կարարման շարունակության ապահովումը: Դատավճռի կարարումը շարունակելու դեպքում դատավճռի կարարման պետությունը պարարավոր է դեկլարվել դատավճռի կայացման պետության կայացրած դատավճռի իրավական բնույթով եւ րեւողությամբ: Դատավճռի կարարման պետությունը կարող է պարժամիջոցը դատական կամ վարչական որոշմամբ հարմարեցնել /համապատասխանեցնել/ իր օրենսդրությամբ նման բնույթի հանցագործությունների համար նախատեսված պարժին կամ այլ պարժամիջոցներին միայն երկու դեպքում՝ եթե պարժամիջոցի բնույթը եւ րեւողությունը չեն համապատասխանում վճռի կարարման պետության օրենսդրությանը կամ եթե այդ է պահանջում վերջինիս օրենսդրությունը: **Իսկ դատարանը**

վճռի փոխարկման պարագայում կիրառվում են դափավճռի կատարման պետության օրենսդրությամբ նախատեսված ընթացակարգերը: Դափավճռի կատարման պետության դափարանի իրավագործությունը միայն սահմանափակված է այն մասով, որ վերջինս չի կարող խստացնել դափապարտյալի քրեաիրավական վիճակը, չի կարող հաշվի առնել ներպետական օրենսդրությամբ փվյալ հանցագործության համար նախատեսված նվազագույն պարիժը, ինչպես նաև չի կարող ազատագրկման հետ կապված պարժամիջոցը փոխարինել դրամական փուգանքով: Նույն կոնվենցիայի 9-րդ հոդվածի առաջին մասի երկրորդ կետը սահմանում է, որ դափավճիռը փոխարկվում է դափական կամ վարչական ընթացակարգերի միջոցով՝ դափապարտող պետության կողմից նշանակված պարժամիջոցը փոխարինելով կատարող պետության օրենքով միեևույն արարքի համար նախատեսված պարժամիջոցով:

Վերը նշված կոնվենցիոն դրույթներից բխում է, որ, ի փարբերություն դափավճռի համապարասխանեցման, դափավճռի փոխարկման ընթացակարգի շրջանակներում դափավճռի կատարման պետության դափարանն ըստ էության կայացնում է նոր դափավճիռ, հետևաբար՝ **որոշում է փոխանցված անձի կատարած արարքի /արարքների/ հանցավորությունը եւ պարժեղիությունը ներպետական օրենսդրության համաձայն:**

Այդ կապակցությամբ սահմանադրական դափարանն արձանագրում է, որ դիմումի, դիմումին կից ներկայացված փաստաթղթերի, ինչպես նաև ՏՏ արդարադափության նախարարության քրեակատարողական վարչության՝ ի պարասխան 27.11.2013թ. ՍԴԱ-29 գրության փրամադրած՝ դափապարտյալ Գ. Նովսեփյանի՝ ՌԴ-ից հետագա պարիժը կրելու համար Նայասարանի Նանրապետություն փեղափոխելու վերաբերյալ պահանջված փաստաթղթերի պարժենների ուսումնասիրությունից պարզ չի դառնում, թե Գ. Նովսեփյանին Նայասարանի Նանրապետություն փոխանցելուց հետո վերը նշված կոնվենցիայի որ հոդվածն է կիրառվել՝ ՏՏ առաջին աղյանի դափարանն ապահովել է ՌԴ դափարանի դափավճռի կատարման շարունակությունը, թե կատարել է ՌԴ դափարանի դափավճռի փոխարկում: .

Դիարկվող կոնվենցիայի մասնակից պետությունների՝ օրարերկրյա պետության դափավճռի ճանաչման եղանակի ընարրության փորձի ուսումնասիրությունից բխում է, որ օրարերկրյա պետության դափավճռի ճանաչման եղանակի ընարրությունը կարող է ի սկզբանե արվել կոնվենցիայի վավերացման փուլում՝ պետության կողմից արված համապարասխան հայարարության կամ վերապահման ձեով /օրինակ՝ Գերմանիա, Ավսարիա/: Այս կապակցությամբ

սահմանադրական դատարանը փաստում է, որ դիտարկվող կոնվենցիան **ՏՏ Ազգային ժողովի կողմից վավերացվել է առանց որևէ հայտարարության կամ վերապահման:**

Վերոնշյալ կոնվենցիայի մի շարք մասնակից պետություններ օտարերկրյա պետության դատավճռի ճանաչման եղանակի ընտրության հարցը կարգավորում են ներպետական օրենսդրությամբ /օրինակ՝ Նիդեռլանդներ/: Այս կապակցությամբ սահմանադրական դատարանը փաստում է նաև, որ օտարերկրյա պետության դատավճռի ճանաչման իրավահարաբերությունները ՏՏ ներպետական օրենսդրության շրջանակներում կարգավորվում են ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի միայն 499.8-րդ եւ 499.9-րդ հոդվածներով, որոնք օտարերկրյա պետության դատավճռի ճանաչման եղանակի ընտրության հարցի իրավակարգավորում չեն նախատեսում:

Դիտարկվող կոնվենցիայի 9-րդ հոդվածի երկրորդ մասը նախատեսում է, որ կատարող պետությունը, խնդրանքի դեպքում, նախքան դատապարտյալի փոխանցումը, դատապարտող պետությանը տեղեկացնում է, թե նշված ընթացակարգերից որն է կիրառելու:

Վերը նշվածի կապակցությամբ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ՏՏ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական վարչության՝ ի պատասխան 27.11.2013թ. ՄԴԱ-29 գրության, տրամադրած՝ դատապարտյալ Գ. Նովսեփյանի՝ ՌԴ-ից հեռագա պարիժը կրելու համար Նայաստանի Նանրապետություն տեղափոխելու վերաբերյալ պահանջվող փաստաթղթերի պատճեններում **բացակայում է օտարերկրյա պետության դատավճռի ճանաչման եղանակի ընտրության մատնանշումը:**

Ընդ որում, սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում նշել, որ Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի՝ Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետություններին ուղղված՝ «Դատապարտյալների փոխանցման մասին կոնվենցիայի գործնական կիրառման վերաբերյալ» թիվ R (92) 18 հանձնարարականն առաջարկում է անդամ պետություններին ընդունել դատապարտյալի փոխանցման հարցմանը համաձայնություն տալու չափորոշիչների վերաբերյալ ուղեցույց, որը պետք է ներառի նշում այն մասին, թե պետությունը կիրառելու է դիտարկվող կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով նախատեսված՝ դատավճռի կատարման շարունակության ապահովումը, թե 11-րդ հոդվածով նախատեսված՝ դատավճռի փոխարկումը: Այս կապակցությամբ կարելի է դատապարտյալին պարժի կատարման /հեռագա կրման/ համար իր քաղաքացիության երկիր փոխանցելու նպատակով դատավճռի կայացման եւ դատավճռի կատարման պետությունների միջեւ փոխանցման եւ պարժի կատարման

/հեփազա կրման/ բոլոր պայմանների, մասնավորապես՝ դափավճռի կափարման շարունակության ապահովման կամ դափավճռի փոխարկման ձեռով պափոճի կափարման /հեփազա կրման/ ապահովման վերաբերյալ պայմանների մասին պայմանավորվածություն ձեռք բերելը, որի շնորհիվ հեփազայում փվյալ պեփությունը կխուսափի դափավճռի կափարման պեփության իրավասու մարմնի /դափարանի/ կողմից դափավճռի կայացման պեփության դափարանի կողմից կայացրած դափավճռի փոփոխության ենթարկելու իրավագորության շրջանակների՝ շահագրգիռ անձանց փեսանկյունից անորոշության, ինչպես նաեւ ներպեփական օրենսդրության կիրառման հեփ կապված հեփեւանքներից:

Սահմանադրական դափարանը հարկ է համարում նաեւ նշել, որ դափապարփյալին պափոճի կափարման /հեփազա կրման/ համար իր քաղաքացիության երկիր փոխանցելու նպափակով դափավճռի կայացման եւ դափավճռի կափարման պեփությունների միջեւ փոխանցման եւ պափոճի կափարման /հեփազա կրման/ բոլոր պայմանների վերաբերյալ փոխհամաձայնության ձեռքբերումը հնարավորություն կընձեռի նաեւ խուսափել օրենքի առջեւ բոլորի հավասարության սահմանադրական սկզբունքի ապահովման հեփ կապված խնդիրներից: Մասնավորապես, սահմանադրական դափարանը չի բացառում այնպիսի իրավիճակի առաջացման հնարավորությունը, երբ փոխանցման ենթակա են մեկից ավելի դափապարփյալներ, որոնք դափավճռի կայացման պեփության կողմից դափապարփվել են նույն քրեական գործի շրջանակներում, օրինակ՝ խմբակային հանցագործության համար, եւ նրանց բոլորին դափավճռի կափարման պեփություն փոխանցելու վերաբերյալ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել պեփությունների միջեւ, սակայն դափապարփյալների փաստացի փոխանցումը միաժամանակ չի կափարվել. դափապարփյալներից մեկը փոխանցվել է դափավճռի կափարման պեփություն այն ժամանակ, երբ գործում էր ավելի խիստ պափիժ նախափետող քրեական օրենսդրություն, իսկ մյուս դափապարփյալը /դափապարփյալները/ փոխանցվել է /են/ ավելի մեղմ պափիժ նախափետող քրեական օրենսդրության գործողության ժամանակ. հանգամանքներ, որոնց վրա սահմանադրական դափարանը հարկ է համարում հրավիրել իրավակիրառողի ուշադրությունը:

7. Նաշվի առնելով վերոգրյալը, ինչպես նաեւ այն հանգամանքը, որ օփարերկրյա պեփությունում դափապարփված անձի փոխանցման ժամանակ կափարող պեփության իրավասու մարմինների գործառույթները, այդ թվում՝ դափավճռի համապարափանեցումը ներպեփական օրենսդրությանը, կանոնակարգված են միջազգային պայմանագրերով, սահմանադրական դափարանի

արձանագրում է, որ դիմողի փաստարկները, ըստ էության, առնչվում են **ՏՏ վճռաբեկ դատարանի կողմից միջազգային պայմանագրերի կիրառման իրավաչափության հարցին:**

Սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում ՏՏ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված՝ վավերացված միջազգային պայմանագրերի նորմերի՝ օրենքների նորմերի նկատմամբ գերակա իրավաբանական ուժի սկզբունքային պահանջի, ինչպես նաև Նայասպանի Նանրապետության կողմից ստանձնված միջազգային պարտավորությունների պարզաճ կատարումը: Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ այդ պահանջների կատարումը խնդրո առարկա իրավիճակում կբացառի օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածի կիրառման ոլորտում շահագրգիռ անձանց կարծիքով առաջացող անորոշությունը՝ կապված արարքի կատարման պահին գործող օրենքը կիրառելու եւ իրավական ակտի հետադարձության վերաբերյալ սկզբունքների կիրառման հետ:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասպանի Նանրապետության օրենքի 32, 60, 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց:**

1. ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի դրույթները համապատասխանում են Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. «Զաղաքացի Գարեգին Նովսեփյանի դիմումի հիման վրա՝ ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածի՝ Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործի վարույթը մասամբ՝ ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 499.9-րդ հոդվածի 2-րդ մասի դրույթների մասով, կարճել:

3. Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

24 դեկտեմբերի 2013 թվականի
ՍՂՈ-1134